

СТАН ПОШИРЕНOSTI ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І. М. Білоконь

Сумський медичний коледж

Автором проаналізовано динаміку захворюваності, поширеності та смертності населення від цукрового діабету в Сумській області за останні роки. Гостроту проблеми визначає не тільки значне поширення захворювання, але і швидкий розвиток ускладнень, що призводять до інвалідності та смертності пацієнтів.

RANGE OF DIABETES SPREADING AMONG THE POPULATION OF SUMY REGION

I. M. Bilokon

Sumy Medical College

Recent dynamics of diabetes, its increase and mortality of the population of Sumy Region were analyzed. The importance of the problem is determined not only by the considerable spreading of the disease, but also by the fast development of complications that leads to disability and mortality of patients.

Вступ. Актуальність проблеми зумовлена масштабністю розповсюдження цукрового діабету. Міжнародна діабетична федерація (IDF) зазначила кількість 366 млн людей з цукровим діабетом (6,3 % населення) [3]. Захворюваність на ЦД давно досягла масштабів пандемії з величезними людськими, соціальними і економічними втратами. При цьому даний показник щорічно збільшується у всіх країнах на 5–7 %, а кожні 12–15 років – подвоюється. В Україні станом на 2013 рік зареєстровано більше 1,26 млн людей хворих на цукровий діабет. Серед населення країн Європи, що близькі до України за етнічними та іншими ознаками, ЦД виявляється у 4–6 % мешканців, що можна пояснити більш високим рівнем соціального та медичного забезпечення.

Основна частина. За останній час захворюваність на ЦД набула масштабу світової епідемії і вже не є суто медичною проблемою, діабет є одним з провідних, соціально важливих захворювань сучасної клінічної медицини. Лікарі попереджають – людству загрожує пандемія – тиха, спочатку майже непомітна, безжальна, з різними каліцтвами

(сліпота, ампутація кінцівок) та передчасною смертю. Якщо у 1965 р. у світі близько 30 млн людей мали цукровий діабет, а у 1972 р. – уже 70 млн, то у 2012 р. 371 млн людей хворіли на «цукрицю». До 2030 р. за теперішнього способу життя таких пацієнтів стане 552 млн. До того ж, майже 182 млн не знають про свій статус хворого на цукровий діабет [5].

Тягар хвороби особливо відчувається у країнах, що розвиваються. Понад 80 % випадків смерті через діабет відбувається у країнах із низьким та середнім рівнем доходу. До таких належить й Україна. Вітчизняні фахівці наголошують – за останні 11 років поширеність цукрового діабету в нашій країні стрімко зросла – з 1,8 до 2,8 %. Сьогодні в Україні офіційно зареєстровано близько 1,3 млн хворих на ЦД I та II типів. Але їх реальна кількість щонайменше вдвічі більша (за рахунок не діагностованих випадків). Українські ендокринологи зазначають, що Україна належить до країн з найвищим рівнем захворюваності на цукровий діабет [7].

У Сумській області станом на 01.01.2012 р. зареєстровано 34372 хворих на цукровий діабет, у тому числі тих, які потребують інсуліну – 4608, з яких – 148 дітей [6]. В 2012 р. у структурі ендокринологічного обслуговування

кринних хвороб за показниками вперше виявлених хвороб цукровий діабет займає 29 % (в 2011 р. – 28 %, у 2010 р. – 27 %). Показник поширеності в 2012 р. становить 32 % (в 2010–2011 рр. – 30 %).

Поширеність цукрового діабету в Сумській області має стійку динаміку до зростання (з 2836,19 ‰ в 2010 р. до 2988,5 ‰ у 2012 р.) Показник захворюваності дещо зменшився і в 2012 р. становить 269,88 ‰ проти 273,86 ‰ в 2011 р. (табл. 1).

Найважливішою проблемою сучасної клінічної діабетології є профілактика і лікування ускладнень

цукрового діабету. За відсутності лікування перебіг цукрового діабету швидко прогресує. З часом, хвороба уражає серце, кровоносні судини, очі, нирки і нерви, підвищує ризик розвитку хвороб серця та інсульту. 50 % людей з діабетом помирають через серцево-судинні хвороби – цей ризик вищий від 2 до 6 разів порівняно з людьми без діабету. У поєднанні зі зниженням кровотоку невротатія ніг підвищує ймовірність появи на ногах виразок і, в кінцевому результаті, ампутації кінцівок (ризик ампутацій у 10–15 разів вищий) [4].

Таблиця 1. Кількість хворих із цукровим діабетом серед населення Сумської області за 2010–2012 рр.

Найменування	2010		2011		2012	
	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення
Поширеність цукрового діабету	33 187	2836,19	33 536	2892,65	33 187	2836,19
Захворюваність на цукровий діабет	3093	264,33	3175	273,86	3093	264,33

Діабетична ретинопатія, яка є однією з основних причин сліпоти, розвивається в результаті довготривалого накопичення ушкоджень дрібних кровоносних судин сітківки. Після 15 років діабету приблизно 2 % людей стають сліпими, а у 10 % розвиваються тяжкі порушення зору.

Діабет входить до числа основних причин ниркової недостатності, від якої вмирає 10–20 % людей з діабетом. Діабетична невротатія розвивається у 50 % людей з діабетом.

На думку лікарів, щонайменше 55 % коштів, які виділяють хворим на цукровий діабет, ідуть на лікування ускладнень. Зазвичай українські пацієнти звертаються до лікаря через 7–8 років, вже з

ускладненнями – ретинопатією, трофічними виразками, серцево-судинними хворобами.

Гостроту проблеми визначає не тільки значне поширення захворювання, але і швидкий розвиток ускладнень, що призводять до інвалідності та смертності пацієнтів. Так, хворі на цукровий діабет у різних країнах на 60–85 % формують товариства сліпих. Близько 50 % осіб із цукровим діабетом першого типу помирає від хронічної ниркової недостатності. Частота інфаркту міокарда за наявності діабету зростає у 2–5 разів, інсульту – у 4–6 разів, а 50–70 % усіх ампутацій нижніх кінцівок, не пов'язаних із травматизмом, припадає на пацієнтів із цим захворюванням (табл. 2).

Таблиця 2. Структура поширеності ускладнень цукрового діабету в населення Сумської області за період 2010–2012 рр.

Найменування	2010		2011		2012	
	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення
Усього ускладнень	12040	1028,95	12513	1079,31	12343	1073,17
З них:						
діабет з ураженням нирок	4328	369,88	4483	386,68	4391	381,78
діабетична катаракта	1824	155,88	1910	164,75	1926	167,46
діабетична ретинопатія	5355	457,64	5318	458,7	5243	455,86
діабетична гангрена	61	5,21	66	5,69	75	6,52

З порівняльного аналізу помітно зростання показника поширеності діабетичної катаракти з 155,88 ‰ у 2010 р. до 167,46‰ у 2012 р. (на 11,58 ‰), а також збільшення поширеності діабетичної гангри до 6,52 ‰ у 2012 р. (5,21 ‰ у 2010 р.).

Економічні втрати внаслідок зростання захворюваності на ЦД величезні та пов'язані не тільки з великою поширеністю даного захворювання, але і з

високим рівнем летальності, передусім від серцево-судинних ускладнень, інфекційних хвороб, низьким рівнем якості життя та ранньою втратою працездатності пацієнтів, які хворіють на ЦД.

Показник смертності населення Сумської області від цукрового діабету зріс у 2012 р. на 1,9 ‰ порівняно з 2010 р. та перевищує показник по Україні на 1 ‰ (табл. 3).

Таблиця 3. Смертність населення Сумської області від цукрового діабету за 2010–2012 рр.

Найменування	2010		2011		2012	
	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення	абс. число	на 100 тис. населення
Україна	2354	5,1	2212	4,9	2205	4,8
Сумська область	46	3,9	50	4,3	66	5,8

За прогнозами ВООЗ, у наступні 10 років загальна кількість випадків смерті через діабет зросте на більше ніж 50 ‰, а до 2030 р. діабет стане провідною причиною смерті у світі.

Висновки. У ХХІ ст. здоров'я визнано найвищою соціальною цінністю. Сприяти попередженню діабету і його ускладнень необхідно за допомогою здорового раціону харчування, регулярної фізичної активності, підтримки нормальної маси тіла і відмови від вживання тютюну. ВООЗ прагне стимулювати і підтримувати вжиття ефективних заходів з нагляду, попередження і боротьби з діабетом і його наслідками, особливо в країнах із низьким і середнім рівнями доходів [5]. З цієї метою ВООЗ:

- формулює наукові керівні принципи попередження діабету;
- розробляє норми і стандарти з надання допомоги у разі діабету;
- підвищує інформованість щодо глобальної епідемії діабету, зокрема за допомогою партнерства з Міжнародною федерацією діабету в проведеному Всесвітньому дні діабету (14 листопада);
- здійснює епіднадгляд за діабетом і його чинниками ризику.

У Сумській області вже декілька років функціонує громадська організація «Діабетичне товариство Сумщини». Основним напрямком її діяльності є покращення знань населення про діабет, навчання, підтримка, допомога хворим та їх близьким. Товариство постійно проводить акції скринінгу концентрації глюкози, школи самоконтролю.

«Зрозуміти діабет та взяти над ним контроль» – саме така основна ідея домінувала на черговій щорічній конференції по діабету, яка відбулася 2 листопада 2013 року в м. Суми, присвячена Всесвітньому дню боротьби з діабетом [1]. Цукровий діабет – захворювання, успішність лікування якого значною мірою залежить від активної позиції та відповідальності хворого. Його потрібно навчити жити з хворобою і контролювати її для уникнення тяжких наслідків. Спроможність українського суспільства в цілому і кожного громадянина зокрема до опанування цивілізованих стандартів дотримання здорового способу життя, а при виявленні діабету – до повноцінної гармонійної життєдіяльності, засвідчить нашу європейськість і громадянську зрілість.

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://uozsumv.com.ua/golovna/novini/292-zrozumti-dabet-ta-vzyati-nad-nim-kontrol.html>.
2. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/diabet_pamyatka.html.
3. <http://www.unii.com.ua/article/59750/fundamentalni-ta-prikladni-aspekti-suchasnoi-diabetologii>.
4. Парфенюк Л. Цукровий діабет і його ускладнення / Л. Парфенюк // Медичний вісник. – 2013. – № 2.
5. World Health Organization (2007) European Health for All Database. <http://www.euro.who.int/hfadlb>.
6. www.oblrada.sumv.ua/.../72-rishennia-13-sesiiji...
7. www.unian.ua/.../537189-tsukrovij-diabet-viro.